

ДИНАМІКА СФОРМОВАНOSTІ РІВНІВ АКМЕОЛОГІЧНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

THE DYNAMICS OF DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHERS ACMEOLOGICAL FORMATION LEVELS

Впровадження основ педагогічної акмеології в навчальний процес закладів вищої освіти сприяє формуванню та розвитку конкурентоспроможних здобувачів педагогічної освіти, які здатні самостійно приймати рішення, ефективно діяти в умовах невизначеності, постійно поповнювати свій багаж знань, усвідомлювати перспективи професійного розвитку, максимально використовувати свої інтелектуальні здібності.

У статті висвітлено та проаналізовано результати діагностики рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів після проведення формувального експерименту. Діагностування рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів було здійснено за допомогою критеріального підходу. Спираючись на теоретичні результати дослідження, було виокремлено такі критерії сформованості рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів: операційно-творчий, регулятивно-настановний і мотиваційно-конативний.

Показниками операційно-творчого критерію виступили сформованість стилю самоактуалізації; розвиток творчого потенціалу; розвиток творчої активності; вміння визначати себе в педагогічній діяльності. Відповідно до регулятивно-настановного критерію показниками є прагнення до успіху в педагогічній діяльності; рівень суб'єктивного контролю; наявність вольових якостей; наявність знань і вмінь із саморегуляції; сформованість рефлексивних умінь; вміння здійснювати самооцінку. Показниками останнього мотиваційно-конативного критерію обрано мотивацію на професійно-педагогічну діяльність; розвиненість емпатії; наявність педагогічного мислення; усвідомлення значущості педагогічної діяльності; настанову на саморозвиток.

На основі результатів дослідження було встановлено, що педагогічний гурток забезпечує створення сприятливого навчального середовища для акмеологічного становлення майбутніх учителів під час навчання в університеті. Відповідно до вказаних критеріїв протягом формувального етапу дослідження в експериментальній групі на високому рівні було діагностовано 22 особи (26,8%), у контрольній групі – 15 осіб (18,5%). На задовільному рівні було зафіксовано в експериментальній групі 46 осіб (56,1%), у контрольній групі – 35 осіб (43,2%). На низькому рівні залишилося в експериментальній

групі 14 осіб (17,1%), у контрольній групі – 31 особа (38,3%).

Ключові слова: майбутні вчителі, акмеологічне становлення, діагностика, критерії, формувальний етап.

The implementation of the pedagogical acmeology basics into the educational process of higher educational institutions contributes to the formation and development of competitive future teachers who are able to make their own decisions, effectively act in the conditions of uncertainty, constantly replenish their knowledge, realize the prospects of their professional development and maximize the usage of their intellectual abilities.

The results of diagnostics of the future teachers' acmeological formation levels after carrying out the formative stage of experiment are revealed and analyzed. The diagnosing of acmeological formation levels of the future teachers was implemented by using the criterion approach. Based on the theoretical results of the study, the following criteria for the acmeological formation levels of future teachers were determined: operational-creative, regulatory-adjustmental and motivational-conative.

The indicators of operational-creative criterion were as follows: formation of self-actualization style; development of creative potential; development of creative activity; ability to define oneself in the pedagogical activity. According to the regulatory-adjustmental criterion, the indicators were as follows: endeavour at success in teaching activities; level of subjective control; availability of volitional qualities; availability of knowledge and skills in self-regulation; formation of reflexive skills; ability to evaluate yourself. Indicators of the motivational-conative criterion are the following: motivation for professional and pedagogical activity; the development of empathy; presence of pedagogical thinking; awareness of the importance of pedagogical activity; self-development guidance.

According to the abovementioned criteria, 26,8% of respondents in the experimental group were diagnosed on the high-level of acmeological formation during the formative phase of the experiment, whereas there were 18,5% of them in the control group. At the satisfactory level there were found 56,1% of future teachers, while 43,2% of them were recorded in the experimental group. At a low level remained 17,1% of respondents in the experimental group and 38,3% of them in the control group.

Key words: future teachers, acmeological formation, diagnostics, criteria, formative stage.

УДК 371.134:37.013.3

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-39>

Гурін Р.С.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогіки
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Кушнірук А.С.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри математики і методики
її навчання
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Яцій О.М.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогіки
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Актуальність дослідження зумовлена попитом на конкурентоспроможних здобувачів педагогічної освіти, здатних самостійно приймати рішення, ефективно діяти в умовах невизначеності, постійно поповнювати свій багаж знань, усвідомлювати перспективи свого професійного розвитку, максимально використовувати свої інтелектуальні здібності. Водночас практична організація освітнього

процесу у закладах вищої освіти повинна вирішувати низку суперечностей між сучасними вимогами до акмеологічного становлення майбутніх учителів, формуванням у них здатності до навчання, саморозвитку, самовдосконаленням в умовах навчання упродовж життя та відсутністю необхідного навчально-методичного забезпечення щодо неперервної професійної педагогічної підготовки; потребою у підготовці вчителів-професіоналів

і недостатньою мотивацію вчителів до неперервного особистісного та професійного розвитку [1]. За цих умов особливої уваги потребує підготовка майбутніх учителів, здатних не тільки компетентно виконувати професійну діяльність, а й прагнути до досягнення акме упродовж професійного шляху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, практичної організації освітнього процесу у закладах вищої освіти дозволив встановити, що професійному становленню майбутніх учителів присвятили свої дослідження К. Абульханова-Славська, І. Бех, І. Богданова, А. Богуш, Н. Гузій [1], Р. Гуревич, Е. Карпова, Н. Кічук, І. Княжева, Т. Койчева, О. Копусь, Н. Кузьміна [4], З. Курлянд, Л. Мітіна, І. Підласий, О. Семенов, О. Трифонова, Р. Хмелюк, О. Чебикін та інші. Різні акмеологічні аспекти становлення професіоналізму особистості та професійної діяльності подано в дослідженнях В. Агапова, Р. Бернса, В. Давидова, А. Деркача [2], О. Дубанесюк [3], В. Маркіна, А. Реана, К. Роджерса, С. Рубінштейна, В. Шадрикова та інших. Незважаючи на виокремлені вище наукові доробки, проблему акмеологічного становлення майбутніх учителів на сьогодні досліджено недостатньо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення досліджень в аспекті акмеологічного становлення і розвитку особистості майбутніх фахівців дали змогу встановити, що у психолого-педагогічній літературі майже відсутні праці, які розкривають особливості такої підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в позанавчальний час. Тому об'єктивному розкриттю мети допоможе вияв цих особливостей, що сприяють успішному вирішенню питань щодо визначення стану сформованості рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів у позанавчальній діяльності.

Мета статті полягає у висвітленні й аналізі результатів діагностики рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів після проведення формульованого експерименту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формульований етап педагогічного експерименту присвячений вивченню діяльності майбутніх учителів на практичному рівні у процесі виконання завдань стосовно етапів реалізації педагогічних умов: інформаційно-аккумулятивного, системно-формульованого та моделюючо-ігрового. Експериментально-дослідна робота проводилася протягом 2016-2018 н. р. Респондентами були студенти перших і других курсів Інституту фізичної культури, спорту та реабілітації ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (спеціальність 014 «Середня освіта (Фізична культура)» – 163 особи; спеціальність 017 «Середня освіта (Фізична культура і спорт)» – 147 осіб).

Завершенням формульованого експерименту були контрольні зрізи, які проводилися під час проведення занять. Для визначення змін у рівнях акмеологічного становлення майбутніх учителів було використано ті самі методики, що й на констатувальному етапі експерименту. Внаслідок проведення такої роботи в експериментальних групах значно змінилися середньоарифметичні дані показників за рівнями акмеологічного становлення майбутніх учителів порівняно з контрольними. Кількісні дані про зміну середньоарифметичних показників рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів під час навчання у педагогічному гуртку за результатами формульованого експерименту свідчать, що в експериментальних групах збільшилася кількість респондентів за високим і середнім і зменшилася за низьким рівнями. У студентів контрольних груп відбулася майже незначна зміна середньоарифметичних даних за визначеними рівнями їх акмеологічного становлення.

Узагальнені результати, одержані за середньоарифметичними даними рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів за операційно-творчим критерієм на прикінцевому етапі експерименту, дають можливість стверджувати, що відбулися значні позитивні зміни в експериментальній групі і незначні в контрольній групі за показником «сформованість стилю самоактуалізації».

Так, після проведення формульованого експерименту на високому рівні перебували 18 осіб (22% студентів ЕГ) і 9 осіб (11,1% студентів КГ). Задовільного рівня сформованості цього показника досягли 42 особи (51,2% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ). Низький рівень виявлено у 22 осіб (26,8% студентів ЕГ) і 37 осіб (45,7% студентів КГ). Це автори пов'язують із впливовістю на майбутніх учителів участі в педагогічному гуртку, що сприяло значному покращенню результатів самоактуалізації у студентів експериментальної групи.

Дані за показником «розвиток творчого потенціалу» відповідно до прикінцевого етапу засвідчили, що високий рівень виявили 22 особи (26,8% студентів ЕГ) і 13 осіб (16,1% студентів КГ). Задовільний рівень було зафіксовано у 46 осіб (56,1% студентів ЕГ) і 41 особи (50,6% студентів КГ). На низькому рівні залишилося 14 осіб (17,1% студентів ЕГ) і 27 осіб (33,3% студентів КГ). Пояснення цього автори вбачають у своєрідності опанування навчальних і самостійних завдань, що передбачено у навчальній програмі педагогічного гуртка. Крім того, в експериментальних групах здійснювалася цілеспрямована робота з підготовки майбутніх учителів до збагачення творчого потенціалу, акцентувалася увага на оволодінні практичними вміннями і навичками під час проведення презентацій, мікророзкладання, захисту авторських робіт, що ймовірно і сприяло одержанню більш високих результатів за цим показником.

Узагальнені результати, одержані за показником «розвиток творчої активності», після формульованого етапу свідчать, що високого рівня досягли 20 осіб (24,4% студентів ЕГ) та 7 осіб (8,6% студентів КГ). Більшість студентів виявила переважно задовільний рівень – 40 осіб (48,8% в ЕГ) і 43 особи (53,1% в КГ). На низькому рівні залишилося 22 особи (26,8% студентів ЕГ) і 31 особа (38,3% студентів КГ). Це автори пов'язують із впливом на майбутніх учителів інтерактивних методів, рольових і ділових ігор, які були використані під час навчання у педагогічному гуртку.

Одержані результати за показником «вміння визначати себе в педагогічній діяльності» свідчать, що високого рівня досягли 28 осіб (34,2% студентів ЕГ) і 15 осіб (18,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 48 осіб (58,5% студентів ЕГ) і 37 осіб (45,7% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 6 осіб (7,3% студентів ЕГ) і 29 осіб (35,8% студентів КГ). Такі результати свідчать, що студенти значно краще почали ставитися як до себе, так і до педагогічної діяльності.

Середня оцінка, отримана під час діагностики операційно-творчого критерію на прикінцевому етапі експерименту в контрольній та експериментальній групах, має значні розбіжності. Високий рівень акмеологічного становлення майбутніх учителів за визначеним критерієм було виявлено у 22 осіб (26,8%) ЕГ та в 11 осіб (13,6%) КГ. Задовільного рівня досягли 44 особи (53,7%) ЕГ та 39 осіб (48,1%) КГ. На низькому рівні залишилося в експериментальній групі 16 осіб (19,5%), у контрольній групі – 31 особа (38,3%).

Спираючись на набутий експериментальний матеріал, можна стверджувати про значні позитивні зміни в експериментальній групі, де здійснювалася цілеспрямована робота з формування рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів під час читання лекцій, проведення практичних занять, дискусій, виконання студентами самостійних завдань тощо. Під час таких занять студенти були більш розкутими, не відчували страху під час висловлення власної думки, швидше адаптувалися до освітнього середовища загальноосвітньої школи.

Для більшої наочності і доказовості зміни результатів зіставлення даних експериментальної і контрольної груп за операційно-творчим критерієм на прикінцевому етапі експерименту побудовано діаграму (Рис. 1). На осі Х зазначено рівні акмеологічного становлення майбутніх учителів (високий, задовільний, низький), на осі Y – кількість майбутніх учителів (відповідно до експериментальної та контрольної груп у відсотках) на різних рівнях акмеологічного становлення.

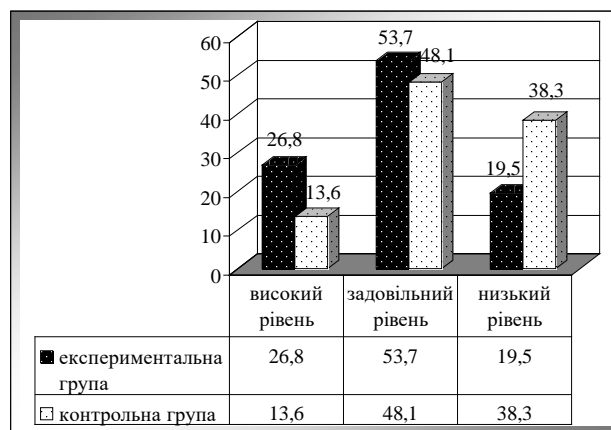

Рис. 1. Діаграма зіставлення результатів експериментальної та контрольної груп за операційно-творчим критерієм на прикінцевому етапі експерименту

Так, відчутні зміни в рівнях акмеологічного становлення майбутніх учителів за операційно-творчим критерієм відбулися в експериментальній групі, в якій згідно з метою дослідження проводилася відповідна цілеспрямована робота. На високому рівні результати збільшилися на 19,5%, на задовільному рівні вони також покращилися на 17,1%, а на низькому рівні – зменшилися на 36,6%. У контрольній групі зміни, які відбулися у рівнях акмеологічного становлення майбутніх учителів за зазначеним критерієм, не такі суттєві порівняно з експериментальною групою. На високому рівні результати збільшилися лише на 3,7%, на задовільному – зросли на 7,4%, на низькому результати зменшилися на 11,1%. На підставі одержаних результатів автори дійшли висновку, що участь майбутніх вчителів у педагогічному гуртку сприяла суттєвому зменшенню їх кількості за низьким рівнем акмеологічного становлення в експериментальних групах за рахунок збільшення задовільного та високого.

Результати, одержані за середньоарифметичними даними рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів за регулятивно-настановним критерієм на прикінцевому етапі експерименту є такими. Показник «прагнення до успіху в педагогічній діяльності» спостерігається на високому рівні у 22 осіб (26,8% студентів ЕГ) і 13 осіб (16,1% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 42 особи (51,2% студентів ЕГ) та 27 осіб (33,3% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 18 осіб (22% студентів ЕГ) і 41 особа (50,6% студентів КГ).

Одержані результати свідчать про те, що навчання у гуртку значно сприяло підвищенню мотивації до досягнення успіху в педагогічній діяльності в експериментальній групі. Автори вважають, що проведення колективних, групових та індивідуальних форм роботи зі студентами, залучення їх до інтерактивного навчання, проведення занять щодо розв'язання різноманітних педагогіч-

них ситуацій, удосконалення професійних знань і вмінь зумовило значне покращення результатів у студентів експериментальної групи.

Узагальнені результати, одержані за показником «рівень суб'єктивного контролю» відповідно до даних прикінцевого етапу свідчать, що високого рівня досягли 10 осіб (12,2% студентів ЕГ) і 11 осіб (13,6% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 46 осіб (56,1% студентів ЕГ) і 31 особа (38,3% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 26 осіб (31,7% студентів ЕГ) і 39 осіб (48,1% студентів КГ).

Зазначені результати свідчать, що з майбутніми вчителями проводилася певна робота. Якщо така робота цілеспрямована, систематизована, враховує комплекс педагогічних умов, то результати значно вищі, ніж ті, які були зафіксовані в контрольній групі, де не впроваджувалася певна робота.

Одержані результати за показником «наявність вольових якостей» свідчать, що високого рівня досягли 18 осіб (22% студентів ЕГ) і 15 осіб (18,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 50 осіб (60,9% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 14 осіб (17,1% студентів ЕГ) і 31 особа (38,3% студентів КГ). Це пояснюється тим, що в експериментальній групі під час виконання вправ було створено позитивну, доброзичливу атмосферу, завдяки якій студенти виявляли рішучість, наполегливість, ініціативність, витриманість, сміливість, самостійність.

Узагальнені результати, одержані за показником «наявність знань і вмінь із саморегуляції» після формувального етапу свідчать, що високого рівня досягли 20 осіб (24,4% студентів ЕГ) і 15 осіб (18,5% студентів КГ). Задовільний рівень було зафіксовано у 48 осіб (58,5% в ЕГ) і 31 особи (38,3% в КГ). На низькому рівні залишилося 14 осіб (17,1% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ).

Як бачимо, в контрольній групі, де не здійснювалася цілеспрямована робота з формування знань і вмінь із саморегуляції, результати виявилися все ж нижчими порівняно з експериментальною групою, що доводить ефективність розв'язання педагогічних ситуацій, проведення тренінгу, виконання презентацій і самостійної роботи з використанням комп'ютерних засобів.

Дані за показником «сформованість рефлексивних умінь» відповідно до прикінцевого етапу засвідчили, що високого рівня досягли 24 особи (29,3% студентів ЕГ) та 17 осіб (21% студентів КГ). Задовільний рівень було зафіксовано у 46 осіб (56,1% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ). На низькому рівні залишилося 12 осіб (14,6% студентів ЕГ) і 29 осіб (35,8% студентів КГ).

Підвищення результатів у експериментальній групі після проведення формувального експери-

менту зумовлене насамперед реалізацією педагогічних умов на всіх етапах рефлексивного діалогу, де студенти усвідомлювали й навчалися аналізувати набуті вміння, які знадобляться у подальшій педагогічній діяльності.

За результатами діагностики показника «вміння здійснювати самооцінку» було встановлено, що високого рівня досягли 26 осіб (31,7% студентів ЕГ) і 19 осіб (23,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 44 особи (53,7% студентів ЕГ) та 27 осіб (33,3% студентів КГ). На низькому рівні залишилось 12 осіб (14,6% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ). Зазначене свідчить про те, що під час вивчення лекційного матеріалу на набуття практичних знань студенти обох груп здобули необхідні знання щодо адекватної самооцінки як своєї діяльності, так і діяльності учнів. При цьому студенти адекватно оцінювали власні успіхи та досягнення своїх одногрупників, навчалися коректно висловлювати зауваження й реагувати на них.

Загалом середня оцінка за регулятивно-настановним критерієм на прикінцевому етапі експерименту згідно із зазначеними даними свідчить, що на високому рівні спостерігається 20 осіб (24,4% студентів ЕГ) і 15 осіб (18,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 46 осіб (56,1% студентів ЕГ) і 31 особа (38,3% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 16 осіб (19,5% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ).

Для більшої наочності і доказовості зіставлення зміни результатів експериментальної і контрольної груп за регулятивно-настановним критерієм на прикінцевому етапі експерименту було побудовано діаграму (Рис. 2.), де на осі Х зазначено рівні акмеологічного становлення майбутніх учителів (високий, задовільний, низький), на осі Y – кількість майбутніх учителів (відповідно до експериментальної та контрольної груп у відсотках) на різних рівнях акмеологічного становлення.

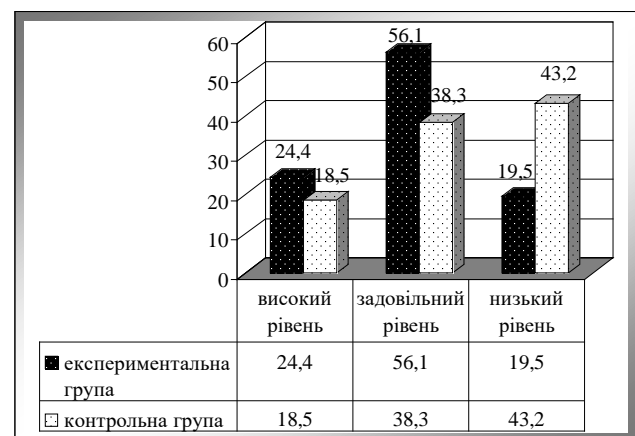

Рис. 2. Діаграма зіставлення результатів експериментальної та контрольної груп за регулятивно-настановним критерієм на прикінцевому етапі експерименту

Як видно з рисунка 2, зміни відбулися також у рівнях акмеологічного становлення майбутніх учителів за регулятивно-настановним критерієм. Так, на високому рівні результати збільшилися на 14,6%, на задовільному рівні вони також покращилися (на 20,7%), тоді як на низькому рівні результати зменшилися (на 35,4%). У контрольній групі зміни, які відбулися в рівнях акмеологічного становлення майбутніх учителів за зазначеним критерієм, не такі суттєві порівняно з експериментальною групою. На високому рівні результати збільшилися лише на 6,2%, на задовільному та низькому рівнях результати зменшилися відповідно на 1,2% і 5%.

Автори вважають, що такі результати в експериментальній групі відбулися саме завдяки інтеграції знань із дисциплін психолого-педагогічного циклів, проведення тренінгу напередодні педагогічної практики в межах педагогічного гуртка, створенню позитивної і доброзичливої атмосфери в студентській аудиторії. У контрольній групі результати за цим показником також змінилися, але не так суттєво порівняно з експериментальною групою.

Результати середньоарифметичних даних рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів за мотиваційно-конативним критерієм на прикінцевому етапі експерименту є такими. Показник «мотивація на професійно-педагогічну діяльність» на високому рівні спостерігається у 22 осіб (26,9% студентів ЕГ) і 19 осіб (23,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 48 осіб (58,5% студентів ЕГ) і 33 особи (40,7% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 12 осіб (14,6% студентів ЕГ) і 29 осіб (35,8% студентів КГ).

Це пояснюється тим, що реалізація педагогічних умов сприяла оволодінню практичними вміннями і навичками студентів експериментальної групи щодо додаткового усвідомлення майбутньої педагогічної діяльності як цінності, на відміну від студентів контрольної групи, в яких спеціально не організовувалася робота щодо акмеологічного становлення. Узагальнені результати, одержані за показником «розвиненість емпатії», відповідно до даних прикінцевого етапу свідчать, що високого рівня досягли 20 осіб (25% студентів ЕГ) і 19 осіб (23,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 48 осіб (60% студентів ЕГ) і 33 особи (40,7% студентів КГ). На низькому рівні залишилося 12 осіб (15% студентів ЕГ) і 29 осіб (35,8% студентів КГ). Одержані дані свідчать про те, що цілеспрямована робота з формування зазначених рівнів в експериментальній групі сприяла покращенню вмінь у майбутніх учителів налагоджувати стосунки з людьми, вони почали визначати важливість емоційних проявів у педагогічній діяльності.

Одержані результати за показником «наявність педагогічного мислення» свідчать, що висо-

кого рівня досягли 24 особи (29,3% студентів ЕГ) і 17 осіб (21% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 50 осіб (61% студентів ЕГ) і 37 осіб (45,7% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано лише 8 осіб (9,7% студентів ЕГ) і 27 осіб (33,3% студентів КГ).

Спираючись на набутий експериментальний матеріал, можна стверджувати про значні позитивні зміни в експериментальній групі, де здійснювалася цілеспрямована робота з розвитку педагогічного мислення під час лекцій, проведення дискусій, виконання студентами самостійної роботи тощо. Під час виступів перед аудиторією студенти були більш розкутими, не відчували страху висловлювати власну думку, обговорюючи педагогічні ситуації, зробити помилку під час її обґрунтування.

Узагальнені результати, одержані за показником «усвідомлення значущості педагогічної діяльності» після формульовального етапу експерименту свідчать, що високого рівня досягли 28 осіб (34,1% студентів ЕГ) і 23 особи (28,4% студентів КГ). Задовільний рівень було зафіксовано у 44 осіб (53,7% в ЕГ) і 39 осіб (48,1% в КГ). На низькому рівні залишилось 10 осіб (12,2% студентів ЕГ) і 19 осіб (23,5% студентів КГ). Такі зміни пояснюються тим, що майбутніми вчителями було переоцінено своє ставлення до педагогічної діяльності. На думку студентів, реальна педагогічна діяльність виявлялася для багатьох не такою, як вони уявляли її з початку навчання в університеті.

Дані за показником «настановна на саморозвиток» відповідно до прикінцевого етапу засвідчили, що високого рівня досягли 26 осіб (31,7% студентів ЕГ) і 21 особа (25,9% студентів КГ). Задовільний рівень було зафіксовано у 52 осіб (63,4% студентів ЕГ) і 31 особи (38,3% студентів КГ). На низькому рівні залишилося тільки 4 особи (4,9% студентів ЕГ) і 29 осіб (35,8% студентів КГ). Одержані результати свідчать про зміни в оцінках рівнів реалізації потреби студентів у саморозвитку. Після формульовального етапу експерименту вони стали більш адекватно оцінювати власні можливості.

Середня оцінка за мотиваційно-конативним критерієм на прикінцевому етапі експерименту свідчить, що на високому рівні спостерігається 24 особи (29,3% студентів ЕГ) і 19 осіб (23,5% студентів КГ). Задовільний рівень виявили 48 осіб (58,5% студентів ЕГ) і 35 осіб (43,2% студентів КГ). На низькому рівні було діагностовано 10 осіб (12,2% студентів ЕГ) і 27 осіб (33,3% студентів КГ).

Для більшої наочності зміни результатів зіставлення експериментальної і контрольної груп за мотиваційно-конативним критерієм на прикінцевому етапі експерименту побудовано діаграму (Рис. 3).

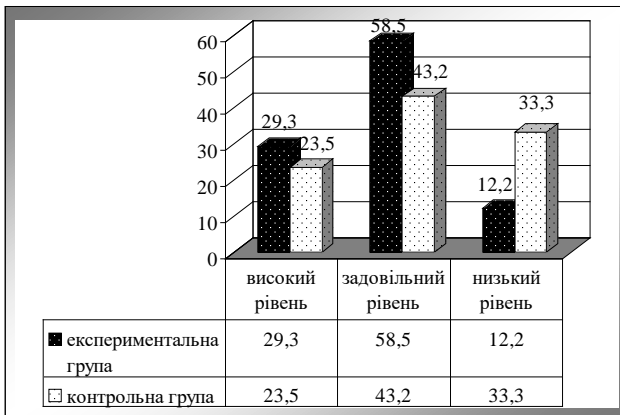

Рис. 3. Діаграма зіставлення результатів експериментальної та контрольної груп за мотиваційно-конативним критерієм на прикінцевому етапі експерименту

Так, зміни в рівнях акмеологічного становлення за мотиваційно-конативним критерієм відбулися в експериментальній групі, в якій проводилася відповідна цілеспрямована робота. На високому рівні результати збільшилися на 17,1%, на задовільному рівні вони також покращилися (на 20,7%), на низькому рівні результати зменшилися на 37,8%. У контрольній групі на високому рівні результати збільшилися на 12,4%, на задовільному – зросли на 4,9%, на низькому результати зменшилися на 17,3%.

Як бачимо, застосування педагогічного гуртка в позанавчальній діяльності сприяло суттєвому зменшенню кількості студентів із низьким рівнем акмеологічного становлення показників мотиваційно-конативного критерію в експериментальних групах за рахунок збільшення задовільного та високого. У студентів експериментальних груп вияв показників виразніший, ніж у студентів контрольних груп. Це зумовлено, на думку авторів, стереотипізацією поглядів, ідеалів, уподобань під впливом соціально-економічних чинників. Проте в деяких студентів так і не з'явилося бажання працювати вчителем, простежувалося гальмування в активному ставленні до роботи за фахом.

Середньоарифметичні дані рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів за визначеними критеріями в експериментальних групах після формульовального етапу експерименту такі. На високому рівні було діагностовано 22 особи

(26,8%). В контрольних групах – 15 осіб (18,5%). На задовільному рівні було зафіксовано в експериментальних групах 46 осіб (56,1%) і в контрольних групах – 35 осіб (43,2%). На низькому рівні залишилося в експериментальних групах 14 осіб (17,1%), у контрольних групах – 31 особа (38,3%). Експериментальне дослідження підтвердило доцільність розбудови педагогічного гуртка в позанавчальній діяльності для майбутніх учителів в аспекті їх акмеологічного становлення в університеті.

Висновки. Аналіз отриманих результатів дозволяє стверджувати, що основна мета дослідження – перевірка ефективності педагогічного гуртка в акмеологічному становленні майбутніх учителів – досягнута. Проведена діагностика рівнів акмеологічного становлення майбутніх учителів за відповідними критеріями та математичне опрацювання отриманих даних на всіх етапах дослідно-експериментальної роботи дає можливість зробити висновки, які є статистично достовірними.

Результати дослідження підтвердили, що розроблений педагогічний гурток забезпечує створення сприятливого навчального середовища для акмеологічного становлення майбутніх учителів під час навчання в університеті. До перспективних напрямів наукового пошуку автори відносять дослідження впливу навчального середовища закладу вищої освіти на формування у майбутніх вчителів акмеологічної культури.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти : Монографія. К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. 243 с.
2. Деркач А.А., Зазыкин В.Г., Маркова А.К. Психологія розвитку професіонала. М. : РАГС, 2000. 259 с.
3. Дубанесюк О. Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки майбутніх педагогів // Теорія і методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти. Монографія / керізн. авт. колек. Н. Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 516 с.
4. Кузьміна Н.В., Реан А.А. Професіоналізм педагогической деятельности. СПб., 1993. 54 с.